

СОБІВАРТІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Е.К.Кравцов, Л.Г.Кукла, А.І.Трончук

Інститут тваринництва УААН

Визначені нормативи собівартості та її структури при виробництві молока, яловичини та свинини для сучасного стану виробництва в галузі молочного скотарства та свинарства

собівартість, молоко, яловичина, свинина

Перехід галузі тваринництва до ринкових відносин характеризується значним зменшенням поголів'я і його продуктивності, різким спадом виробництва продукції, високими і нестабільними цінами на основні і обігові засоби виробництва, великим диспаритетом цін на промислову та сільськогосподарську продукцію, що призвело до значного зростання собівартості та зміни структури виробничих витрат на тваринницьку продукцію. Тому виробництво різних видів продукції тваринництва як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках стало збитковим і неконкурентоспроможним.

Для покращення стану галузі необхідна правильна економічна оцінка виробництва всіх видів тваринницької продукції та державна політика по найбільшому сприянню щодо розвитку галузі і особливо ціноутворенню і удосконаленню цінового механізму. Базовою основою для цього має бути обґрунтування і розробка нормативів виробничих витрат і ресурсів, собівартість та її структура при виробництві тваринницької продукції, які і будуть служити основою для визначення реалізаційних цін.(дод.1)

Матеріал і методика досліджень. Проведені дослідження мали на меті визначення питомих нормативів собівартості та її структури при виробництві молока, яловичини та свинини при надої 3000 кг молока на 1 корову за рік, середньодобових приростах молодняку великої рогатої худоби 400 грамів і свиней – 250 грамів.

Дослідження виконували розрахунково-конструктивним методом з використанням економіко-математичного моделювання та рішення задач на ПЕОМ по визначенню раціональної організації виробництва молока, приросту великої рогатої худоби і свиней. Вартісну оцінку виробничих приміщень, будівель і споруд для корів, молодняку великої рогатої худоби і свиней виконували на основі матеріалів проектно-технологічного інституту "Харківагропроект", а технічних і обігових засобів – за прогнозованими (плановими) на 2004 рік цінами .

Встановлення усіх витрат і ресурсів на виробництво молока, яловичини та свинини в натуральному і грошовому обчисленні здійснювали на основі схем виробництва діючих у масі сільськогосподарських підприємств технологій і проектів окремих ферм з повним комплексом виробничих

процесів та операцій по обслуговуванню корів, молодняку великої рогатої худоби і свиней.

Результати досліджень. Проведені дослідження вказують на особливе значення при виробництві усіх видів продукції тваринництва кормового фактора, оскільки частка кормів у структурі собівартості займає більше половини виробничих витрат.

Тому були розроблені річні нормативи заготівлі і структури кормів для заданої продуктивності для корів, молодняку ВРХ і свиней, які забезпечують відносно високу оплату корму. В основу цих нормативів покладено фізіологічні норми потреби в поживних речовинах і норми годівлі тварин з урахуванням їх статевовікового складу і фізіологічного стану, продуктивності, живої маси, сезонів року, потреби кормів на підтримання життя і продукцію, енерговитрат на вирощування і виробництво кормів, та мінімальної потреби кормової площі.

Встановлено, що при такій структурі кормів за поживністю і їх вартості для одержання удою 3000 кг молока необхідно витратити на корову в рік 43,2 ц кормових одиниць, що становить по вартості кормів біля 300 грн. за 1 тонну кормових одиниць, майже 1270 грн. на корову і 340 грн. на 1 тонну молока. У структурі річних раціонів корів на концентровані корми припадає 23%, соковиті – 35%, грубі – 19% і зелені – 23%.

При виробництві яловичини при середньодобовому прирості молодняку великої рогатої худоби 400 г витрати кормів на 1 середньорічну голову повинні становити 17,0 ц корм. од., що за вартістю кормів становить 350 грн. за 1 тонну кормових одиниць, майже 600 грн. на 1 голову і 3980 грн. на 1 тонну яловичини. З усієї кількості витрачених кормів частка концентратів становить 19%, соковитих – 39%, грубих – 23%, зелених – 16% і тваринних – до 3,5%.

При виробництві свинини для одержання середньодобових приростів молодняку свиней 250 грамів необхідно заготовляти з розрахунку на основну свиноматку зі шлейфом на рік 142 ц корм. од., з яких на частку концентратів і кормів з високим вмістом протеїну повинно припадати 78-80%, соковитих – до 6%, грубих до 5%, зелених – 9% і тваринних – 2%. За вартістю окремих видів кормів загальна вартість 1 тонни кормових одиниць у свинарстві становить 475 грн., на основну свиноматку – 6751 грн. і на 1 тонну свинини – 4410 грн.

У цих умовах витрати кормів за поживністю на виробництво 1 ц становлять: молока – 1,27; яловичини – 11,7 і свинини – 9,5 ц корм. од.

Встановлення всіх інших виробничих витрат і ресурсів у натуральному і грошовому виразі дало змогу визначати сукупні витрати на 1 голову тварин за рік, їх структуру і собівартість виробництва молока, яловичини і свинини (табл. 1-3).

Одержання надою 3000 кг на 1 корову забезпечується за умов усіх сукупних виробничих витрат на корову за рік майже 2990 грн., з яких біля 2410 грн. - на виробництво молока, 490 грн. – на приплід і біля 90 грн. – на гній. За цих умов собівартість 1 тонни молока може становити на рівні 800 грн.

**1.Розрахунок нормативної собівартості виробництва молока
(надій 3000 кг молока на 1 корову)**

Витрати	На корову		На 1 т молока, грн.
	всього, грн	%	
Всього витрат	2986	100	х
з них: оплата праці	561,0	18,8	150,8
відрахування на соціальні заходи	60,5	2,0	16,0
паливо та мастила	268,4	9,0	72,2
засоби захисту тварин	5,5	0,2	1,6
корми (з урахуванням ПММ)	1267,5	42,4	340,2
роботи та послуги	333,0	11,2	89,8
у т.ч. електроенергія	188,2	6,3	50,5
тракторні роботи	79,5	2,7	21,7
автопослуги	44,3	1,5	12,0
водопостачання	21,0	0,7	5,6
поточний ремонт	88,0	2,9	23,3
амортизація	220,0	7,4	59,4
інші прямі витрати	69,8	2,3	18,5
у т.ч. штучне осіменіння	8,3	0,3	2,4
підстилка	15,8	0,5	4,0
малоцінка	45,7	1,5	12,1
загальновиробничі	112,3	3,8	30,5
Із всіх витрат: на молоко	2407	80,6	802,3
на приплід	490	16,4	х
на гній	89	3,0	х
Затрати в натурі: кормів, ц корм.од.	43,2	х	12,7
праці, люд.-год.	330	х	110
електроенергії, кВт-год.	805	х	216
пального та мастил (без кормів), кг	145	х	39,3

**2.Розрахунок нормативної собівартості виробництва яловичини
(середньодобовий приріст 400 грамів)**

Витрати	На голову ВРХ		На 1 т яловичини, грн.
	всього, грн.	%	
1	2	3	4
Всього витрат	1082	100	х
з них: оплата праці	151,6	14,0	1006
відрахування на соціальні заходи	16,3	1,5	108
паливо та мастила	68,6	6,3	453
засоби захисту тварин	5,5	0,5	36
корми (з урахуванням ПММ)	599,0	55,5	3981
роботи та послуги	62,9	5,8	416
у т.ч. електроенергія	19,9	1,8	129
тракторні роботи	25,4	2,3	165
автопослуги	10,3	1,0	72
водопостачання	7,3	0,7	50

Продовж.табл.2

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
поточний ремонт	36,0	3,3	237
амортизація	90,0	8,3	596
інші прямі витрати	21,9	2,0	144
у т.ч. підстилка	15,8	1,4	101
малоцінка	6,1	0,6	43
загальновиробничі	30,2	2,8	201
Із всіх витрат: на приріст ВРХ	1048	97,0	7178
на гній	3,4	3,0	х
Затрати в натурі: кормів, ц корм.од.	17,0	х	117
праці, люд.-год.	101	х	690
електроенергії, кВт-год.	85	х	582
пального та мастил, кг	37	х	259

3.Розрахунок нормативної собівартості виробництва свинини (середньодобовий приріст молодняку свиней 250 грамів)

Витрати	На основну свиноматку зі шлейфом		На 1 т свинини, грн.
	всього, грн	%	
Всього витрат	10917	100	х
з них: оплата праці	1200	11,0	784,0
відрахування на соціальні заходи	130	1,2	85,0
пальне та мастила	834	7,6	544,9
засоби захисту тварин	80	0,7	52,3
корми (з урахуванням ПММ)	6751	61,8	4410,7
роботи та послуги	546	5,0	356,8
у т.ч. тракторні роботи	117	1,1	76,5
автопослуги	37	0,3	24,2
електроенергія	316	2,9	206,5
водопостачання	76	0,7	49,6
поточний ремонт	278	2,6	181,6
амортизація	694	6,4	453,4
інші прямі витрати	186	1,7	121,6
у т.ч. літні табори	130	1,2	85,0
підстилка	22	0,2	14,4
малоцінка	34	0,3	22,2
загальновиробничі	218	2,0	142,4
Із всіх витрат: на приріст свиней	10699	98,0	7132,7
на гній	218	2,0	х
Затрати в натурі: кормів, ц к.од.	142	х	95
праці, люд.-год.	750	х	500
електроенергії, кВт-год.	1350	х	900
пального та мастил (без кормів), кг	450	х	300
Одержано приросту на основну свиноматку, ц	15,0		
Витрати кормів, ц к.од.: на голову свиней	8,00		
на 1 ц приросту	9,5		

У розрахунках прийнято

при розрахунку собівартості виробництва молока:

Вартість скотомісця на корову, грн.	- 4000
Голова приплоду за вартістю утримання корови, кормо-днів	- 60
Амортизація, %	- 5
Поточний ремонт (від амортизації), %	- 40
Оплата 1 люд.-год., грн.	- 1,7
Відрахування на соціальні заходи, %	- 10,8
Середня вартість 1 тонни паливно-мастильних матеріалів, грн.	- 1854
Вартість 1 кВт-год., грн.	- 0,234
Вартість засобів захисту тварин на корову в рік, грн. (\$ 1)	- 5,5
Спермодоз на корову в рік: кількість	- 1,5
вартість спермодози, грн.	- 5,5
всього, грн.	- 8,3
Водопостачання на корову в рік: кількість, куб. м (115 літрів на корову за добу)	- 42
вартість 1 куб. м води, грн.	- 0,5
всього, грн.	- 21

при розрахунку собівартості виробництва яловичини:

Вартість скотомісця на голову ВРХ, грн.	- 1800
Амортизація, %	- 5
Поточний ремонт (від амортизації), %	- 40
Оплата 1 люд.-год., грн.	- 1,5
Відрахування на соціальні заходи, %	- 10,8
Середня вартість 1 тонни паливно-мастильних матеріалів, грн.	- 1854
Вартість 1 кВт-год., грн.	- 0,234
Вартість засобів захисту тварин на корову в рік, грн. (\$ 1)	- 5,5
Водопостачання на голову ВРХ в рік: кількість, куб. м (40 літрів на голову за добу)	- 14,6
вартість 1 куб. м води, грн.	- 0,5
всього, грн.	- 7,3

при розрахунку собівартості виробництва свинини:

Вартість скотомісця на основну свиноматку зі шлейфом, грн.	-
14000	
Амортизація, %	- 5
Поточний ремонт (від амортизації), %	- 40
Оплата 1 люд.-год., грн.	- 1,60
Відрахування на соціальні заходи, %	- 10,8
Середня вартість 1 тонни паливно-мастильних матеріалів, грн.	- 1854
Вартість 1 кВт-год., грн.	- 0,234
Вартість засобів захисту тварин на основну свиноматку зі шлейфом в рік, грн.	- 80
Водопостачання на основну свиноматку зі шлейфом в рік: кількість, куб. м	- 152
вартість 1 куб. м води, грн.	- 0,5
всього, грн.	- 76
Співвідношення основних і перевіряємих маток	- 1:0,67
Опоросів: від основної свиноматки	- 1,6
від перевіряємої свиноматки	- 1,0
Поросят на опорос, гол: від основної свиноматки	- 7,7
від перевіряємої свиноматки	- 7,0
Поросят на 100 свиноматок, гол: основних	- 1232
перевіряємих	- 700
Приріст на основну свиноматку, ц:	- 15,0
Середньорічне поголів'я свиней (основна свиноматка зі шлейфом), гол.	- 17,75
Передбачено до 50-60% зернових переробляти в комбікорми або сумішки.	
<u>У зв'язку з цим вартість зернових кормів збільшується на 30%.</u>	

Для одержання середньодобового приросту молодняку великої рогатої худоби на рівні 400 г на середньорічну голову необхідно витратити біля 1000-1100 грн., з яких майже 1050 грн. буде витрачатись на приріст, собівартість 1 тонни якого становить майже 7200 грн.

При середньодобовому приросту свиней 250 грамів сукупні виробничі витрати з розрахунку на основну свиноматку зі шлейфом становлять майже 11000 грн., з яких біля 10700 грн. витрачається на приріст. Собівартість 1 тонни свинини при цьому становить 7000-7100 грн.

Встановлена структура собівартості цих видів продукції за такими статтями виробничих витрат: оплата праці, відрахування на соціальні заходи, корми, засоби захисту тварин, пально-мастильні матеріали, електроенергія, роботи та послуги, амортизація, поточний ремонт, інші прямі витрати, загальновиробничі витрати. При цьому слід підкреслити, що найбільшу частку у виробничих витратах займають корми, які при виробництві молока становлять 42,4%, яловичини – 55,5% і свинини – 61,8%, а на частку оплати праці припадає відповідно 18,8, 14,0 і 11,0%.

У сучасних умовах господарств Харківської області, які мають надої молока від 3500 до 6500 кг на 1 корову, питома вага кормів також становить 40-60%. Прикладом цього є АК “Слобожанський”, де надій на 1 корову був 6340 кг і собівартість 1 ц молока 59,3 грн.

В інших господарствах ці показники були відповідно ПАОП “Зоря” – 5934 кг і 45,9 грн. ; ДГ “Кутузівка” – 5505 і 36,28; СТОВ “Мрія” – 5114 і 55,27; ДГ “Українка Слобідська” – 4567 і 38,48; СТОВ “Новий Шлях” – 4283 і 58,15; СК “Восток”- 4149 і 60,36.; ВАТ “20 річчя Жовтня” – 3251 кг і 64,34 грн відповідно. На 1 корову за рік у цих господарствах згодують 68-50 ц кормових одиниць, а питома вага концентратів коливається від 45 до 18%.

Висновки. Розроблені і обґрунтовані параметри матеріально-грошових, трудових і енергетичних ресурсів на 1 голову тварин та 1 ц відповідної продукції тваринництва. У результаті цього стало можливим визначити прогнозовані (планові) на найближчі роки питомі показники нормативної собівартості молока, яловичини та свинини, які є обґрунтованим і вивіреном на практиці матеріалом, що може використовуватись при обґрунтуванні і визначенні цін їх реалізації та ціноутворенні, а також для встановлення економічної ефективності і стимулювання виробництва цих видів продукції сільгосптоваровиробниками.

Установлены нормативы себестоимости и ее структуры при производстве молока, мяса крупного рогатого скота и свиней для современного состояния производства в отраслях молочного скотоводства и свиноводства

The normatives of cost price and of its structure to produce milk, beef and pork for current state of production in the milk and pork industries were established.